

Angela Merkel: Tysklands kansler – Europa leder?

Af Stefan Kornelius

Det bliver ikke euroen eller den ukrainske krig, der kommer til at definere Merkels eftermæle, men spørgsmålet om Angela Merkel vil kunne styre Tyskland sikkert frem til en ny plads i verdensordenen, uden at EU lider skibsbrud og uden at vække skræmmende, gamle spøgelser til live.

Angela Merkel var knap nok blevet udnævnt til forbundsminister for kvinder og ungdom i 1991, før hun overvejede at forlade politik. I disse første år efter den tyske genforening indvilligede den nye stjerne fra Øst i at give en række interviews, der langt senere er blevet trykt i bogform. I disse samtaler blev Merkel spurgt om sin udholdenhed og sine drømme om at slippe ud af det politiske hamsterhjul en dag.

Flere gange udtrykte Helmut Kohls unge protégé en forfriskende tilgang til sin fremtid: droppe det hele og rejse til USA for at bo der; blive i sengen i et helt år og se hvilke muligheder, der ville vise sig; blive lærer, som hun altid havde drømt om.

Spørger man Angela Merkel i dag, vil hendes svar ikke længere give udtryk for

den slags drømme. Hun kan måske overveje tanken om at lægge det hele bag sig, men hun ville aldrig sige det højt. I dag, 25 år efter hun trådte ind i politik, og 10 år efter at hun første gang blev valgt som Tysklands kansler, er Merkel fanget i sin egen succes.

Verdens angiveligt mest magtfulde kvinde er gidsel for sit eget parti, de tyske vælgere og de globale begivenheder. Hun har ikke længere noget valg – hun kan ikke bare gå. Som garant for mindst 10 ekstra procentpoint i meningsmålingerne vil hendes kristendemokrater aldrig kunne tilgive hende, hvis hun forlod ringen.

I dag kommer hun offentligt kun med én begrundelse, når hun bliver spurgt til sin langvarige karriere i spidsen for nationen: hun gør det, fordi hun kan lide det. Nogle slapper af ved at tage ud at fiske eller på vandretur, men Merkel gør det helt klart, at for hende er det at møde på kanslerkontoret hver morgen kl. 8 og køre efter en strengt tilrettelagt tidsplan de næste 16 timer indbegrebet af en god dag. Hun elsker, siger hun, problemer, kan lide at arbejde hårdt, ser frem til at gå i dyb-

Stefan Kornelius er forfatter og journalist ved Süddeutsche Zeitung.

(Artiklen bygger på det oplæg Stefan Kornelius holdt i Festsalen, Københavns Universitet, den 2. september 2015. Den publiceres med støtte fra Europa-Nævnet).

den med komplekse spørgsmål, er glad for strategiplanlægning og tilfreds, hvis det hele ender med, at man når bare et lille skridt videre.

Ingen skeletter i skabet

Efter ti år ser der endnu ikke ud til at være nogen beskidte hemmeligheder om denne kvindes person. Hun har overlevet så godt som alle på den politiske scene: George W. Bush og snart også Barack Obama er væk. Hu Jintao og Manmohan Singh – er et overstået kapitel. Nicholas Sarkozy eller Silvio Berlusconi: mænd af i går. Kun Vladimir Putin, der er hendes jævnaldrende, ser ud til at nyde deres meget personlige rivaliseren, der går tilbage til den tid, hvor muren faldt, og de befandt sig i samme land, men på hver sin side af revolutionen.

Hvis Tyskland i dag skulle vælge ny kansler, er der ingen tvivl om resultatet. Hos socialdemokraterne i oppositionen vil der endda være enkelte, der spørger sig selv, om de ikke skulle lade være at udfordre hende.

Her efter ti år ser Merkel ud til stadig at få mere magt og ikke mindre. Det er en temmelig ukarakteristisk situation selv efter tyske standarder, hvor der ikke er begrænsninger på antallet af valgperioder, og hvor den politiske levetid generelt er længere end i andre europæiske lande. Selv Helmut Kohl var alvorligt udfordret i sin position efter seks år på kanslerposten. Den tyske genforening gav ham en ny chance. Gerhard Schroeder var slidt op og upopulær efter syv år. Kun Angela Merkel fortsætter, som om intet kan røre hende, alt imens hun omhyggeligt undgår fejltrin og løbende scanner det politiske landskab for fælder og mulige rivaler.

Nøglen til hendes succes er hendes energi og vedholdenhed. Merkel synes

utrættelig. En tilsyneladende uendelig tålmodighed kombineret med gode forhandlingsevner er et dødeligt våben i de natlange Bruxelles-forhandlinger, som synes at være opfundet specielt til hende.

Merkel var aldrig nået så langt, havde det ikke været for hendes evne til at håndtere 'det med småt': hun elsker detaljer – og hun husker dem. Hun er svær at skyde ned med argumenter, og hun vinder de fleste kampe. Merkel er ikke en ideologisk debattør; hun vil overbevises af fakta og argumenter, og hun lader aldrig en kontrovers kamme over. I hendes øjne er et kompromis godt, hvis hun kan vinde en lille smule terræn. Hun vil overbevise, ikke overvinde.

Hendes ærkemodstander, Vladimir Putin, synes at have accepteret denne forhandlingsstil som den eneste måde at vinde en diskussion med Merkel på. Da Ukraine-krisen var på sit højeste, råbte de to om kap i telefonen i en diskussion om, hvem af dem der kunne give de mest præcise koordinater for vejspærringer eller besatte bygninger.

Det diskrete lederskab

Merkels diskrete fremtræden ses af den tyske offentlighed som den foretrukne lederskabsstil. Kansleren og hendes folk passer tilsyneladende godt til hinanden. Tyskerne vil, som nok også de fleste andre folk, ikke besværes med verdens vanskelige problemer, men hellere nyde et stille og driftigt liv.

Merkel forsøger endog ikke at forklare verdenspolitikkenes hurlumhej for sit hjemmepublikum. Hun foretrækker at sende budskaber om ro og orden. Voksende gæld i Grækenland? Krig i Ukraine? Bare rolig, kansleren tager sig af det. Men nu, med det enorme antal flygtninge som ankommer til Tyskland, går det plud-

selig op for Merkels vælgere, hvilken tiltrækningskraft hun udstråler. Syrerne, der stod på pladsen foran togstationen i Budapest, råbte “Merkel, Merkel”, ikke “Europa, Europa”.

Flygtningekrisen er endnu en test for Angela Merkels politiske kompetence og overlevelsessevne. Har hun tolket sine landsmænds sindsstemning rigtigt denne gang? Langsomt begynder Tysklands tiltagende styrke og ansvar at kunne mærkes rundt om i landet på trods af kanslerens forsøg på at aflede trækket fra disse kræfter. I de sidste mange år har tyskerne ikke været plaget af større indenrigspolitiske spørgsmål: det handlede om Europa, verden og Tysklands rolle i denne hekseke-

del. Nu slår Tysklands nye styrkeposition pludselig igennem derhjemme – og de fleste tyskere er ikke helt trygge ved det.

Netop derfor er det ikke euroen eller den ukrainske krig, der kommer til at definere Merkels eftermæle. Det er et meget mere enkelt spørgsmål: vil Angela Merkel kunne styre Tyskland sikkert frem til en ny plads i verdensordnen, uden at EU lider skibsbrud og uden at vække skræmmende, gamle spøgelse til live? Meget peger på, at der er nok at tage fat på i en ny valgperiode.

(Oversat fra engelsk af Lotte Jansen)

○ ○ ○

ILLUSTRATION: ©Project Syndicate

Briterne skal ved en folkeafstemning i juni 2016 beslutte, om de fortsat skal være med i EU eller træde ud.